



Antea Group Archeologie 2023/148

Bureauonderzoek

Hoofdstraat 72 te Rijen (gemeente Gilze en
Rijen)

projectnummer 486635
revisie 00
22 juni 2023

Antea Group Archeologie 2023/148

Bureauonderzoek

Hoofdstraat 72 te Rijen (gemeente Gilze en Rijen)

projectnummer 486635
revisie 00
22 juni 2023

Auteur

C.I. Nater

Opdrachtgever

De Bunte Vastgoed Zuid BV
Minervum 7464
4801 EB Breda

datum vrijgave
26-6-2023

beschrijving revisie 00
Vorgelegd aan BG

gecontroleerd\KNA vrijgave
G. Sophie

vrijgave
J.E. Colijn



Inhoudsopgave

Blz.

Samenvatting	2
1 Inleiding	3
2 Beschrijving onderzoekslocatie	4
2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied	4
2.2 Huidig en toekomstig gebruik	4
2.3 Archeologisch beleid	5
2.4 Landschappelijke situatie	6
2.5 Historische situatie en mogelijke verstoringen	11
3 Bekende waarden	18
3.1 Archeologische waarden	18
3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden	20
4 Archeologische verwachting	21
4.1 Bestaande verwachtingskaarten	21
4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting	21
5 Conclusies en advies	23
5.1 Conclusies	23
5.2 (Selectie)advies	23
Literatuur en geraadpleegde bronnen	24
Lijst met afbeeldingen	26
Bijlagen	
1 Archeologische perioden	
2 AMZ-cyclus	
Kaartbijlagen	
486635-ARCHIS Gegevens uit ARCHIS	

Administratieve gegevens

<i>Projectnummer Antea Group</i>	486635
<i>OM-nummer</i>	5437177100
<i>Provincie</i>	Noord-Brabant
<i>Gemeente</i>	Gilze en Rijen
<i>Plaats</i>	Rijen
<i>Toponiem</i>	Hoofdstraat 72
<i>Kaartblad</i>	44G
<i>Coördinaten</i>	122476/400439 122532/400448 122536/400404 122500/400406
<i>Opdrachtgever</i>	De Bunte Vastgoed Zuid BV
<i>Uitvoerder</i>	Antea Group
<i>Datum uitvoering</i>	juni 2023
<i>Projectteam</i>	M.L.S. de Haan (projectleider) G. Sophie (senior KNA-archeoloog) C. Nater (senior KNA-archeoloog)
<i>Vrijgave conform KNA</i>	G. Sophie (senior KNA-archeoloog (4002) en senior KNA prospector (4003))
<i>Bevoegd gezag</i>	Gemeente Gilze en Rijen
<i>Deskundige Bevoegd gezag</i>	E. de Rooij
<i>Adviseur bevoegd gezag</i>	Regioarcheologen West-Brabant
<i>Beheer documentatie</i>	Antea Group



Afbeelding 1. Uitsnede topografische kaart met de ligging van het plangebied.

Samenvatting

In juni 2023 is in opdracht van De Bunte Vastgoed Zuid BV door Antea Group een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de Hoofdstraat 72 in Rijen (gemeente Gilze en Rijen). Aanleiding voor het onderzoek is de geplande herontwikkeling van het perceel. Voorafgaand aan het onderzoek is contact geweest met de adviseur van het bevoegd gezag, de Regioarcheologen van regiobureau West-Brabant.

Het plangebied ligt binnen de historische kern van Rijen en is in ieder geval vanaf de 19^e eeuw (maar waarschijnlijk al eerder) bebouwd geweest. Uit historische bronnen blijkt dat er verschillende malen gebouwd en verbouwd is op het terrein, waarbij de bebouwing ook deels onderkelderd is. In de omgeving van het plangebied zijn voornamelijk vondsten aangetroffen uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd, maar landschappelijk gezien was het gebied waarschijnlijk ook in de prehistorie al geschikt voor bewoning.

Voor het plangebied geldt een brede archeologische verwachting. Er kunnen in principe archeologische resten worden aangetroffen uit de steentijd tot en met de nieuwe tijd, afhankelijk van de bodemopbouw in het plangebied. De kans is echter groot dat de bodemopbouw tot voorbij het archeologische niveau verstoord is.

Omdat de kans zeer groot is dat de oorspronkelijke bodemopbouw niet meer intact is binnen het gebied, adviseert Antea Group om het plangebied vrij te geven ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden. Dit is een advies. Het nemen van een selectiebesluit is voorbehouden aan het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Gilze en Rijen.

1 Inleiding

In juni 2023 is in opdracht van De Bunte Vastgoed Zuid BV door Antea Group een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd voor de Hoofdstraat 72 in Rijen (gemeente Gilze en Rijen). Aanleiding voor het onderzoek is de geplande herontwikkeling van het perceel. Voorafgaand aan het onderzoek is contact geweest met de adviseur van het bevoegd gezag, de Regioarcheologen van regiobureau West-Brabant.

Bij de aanlegwerkzaamheden kunnen eventuele archeologische resten worden verstoord. Het archeologisch onderzoek dient als onderbouwing voor de ruimtelijke procedure. Een bureauonderzoek is de eerste stap binnen de Archeologische Monumentenzorg (AMZ, zie bijlage 2). Voor het plangebied geldt een onderzoeksplicht conform het beleid van de gemeente Gilze en Rijen.

Het doel van het uitvoeren van een archeologisch bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Voor het opstellen van een dergelijke verwachting wordt gebruik gemaakt van reeds bekende archeologische waarnemingen, historische kaarten, bodemkundige gegevens en informatie over de landschappelijke situatie. Een gespecificeerde verwachting gaat in op de mogelijke aanwezigheid, het karakter, de omvang, datering en eventuele (mate van) verstoring van archeologische waarden binnen het plangebied.

Dit onderzoek is uitgevoerd conform BRL 4000, protocol 4002 met daarin besloten de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.1. Voor de KNA-protocollen, 4001 (PvE), 4002 (bureauonderzoek), 4003 (inventariserend veldonderzoek) en 4004 (opgraven) is Antea Group gecertificeerd conform de SIKB-BRL 4000 (Beoordelingsrichtlijn voor archeologie).

2 Beschrijving onderzoekslocatie

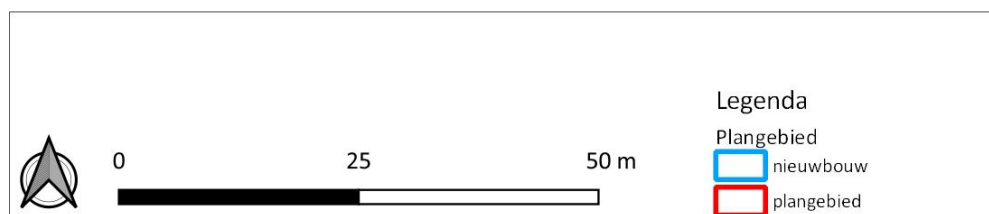
2.1 Begrenzing onderzoeks- en plangebied

Het is van belang een onderscheid te maken tussen onderzoeksgebied enerzijds en plangebied anderzijds. Met plangebied wordt het gebied bedoeld waarop de werkzaamheden betrekking hebben. Binnen het plangebied kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden worden verstoord. Het onderzoeksgebied omvat het gebied waarover informatie is verzameld om een goed beeld te krijgen van de archeologische waarden in het onderzoeksgebied. Dit gebied is veelal groter dan het plangebied en verschilt al naar gelang het te onderzoeken aspect. In dit geval is een onderzoeksgebied aangehouden met een straal van circa 500 m.

2.2 Huidig en toekomstig gebruik

Huidig gebruik plangebied

Momenteel staat er op het plangebied een gebouw dat in gebruik is geweest als café en zalencentrum (afbeelding 2). Het terrein achter en naast het gebouw is verhard met klinkers. De oppervlakte van het perceel bedraagt 1.846 m².



Afbeelding 2. Een recente luchtfoto van het plangebied (bron: PDOK).

Consequenties toekomstig gebruik

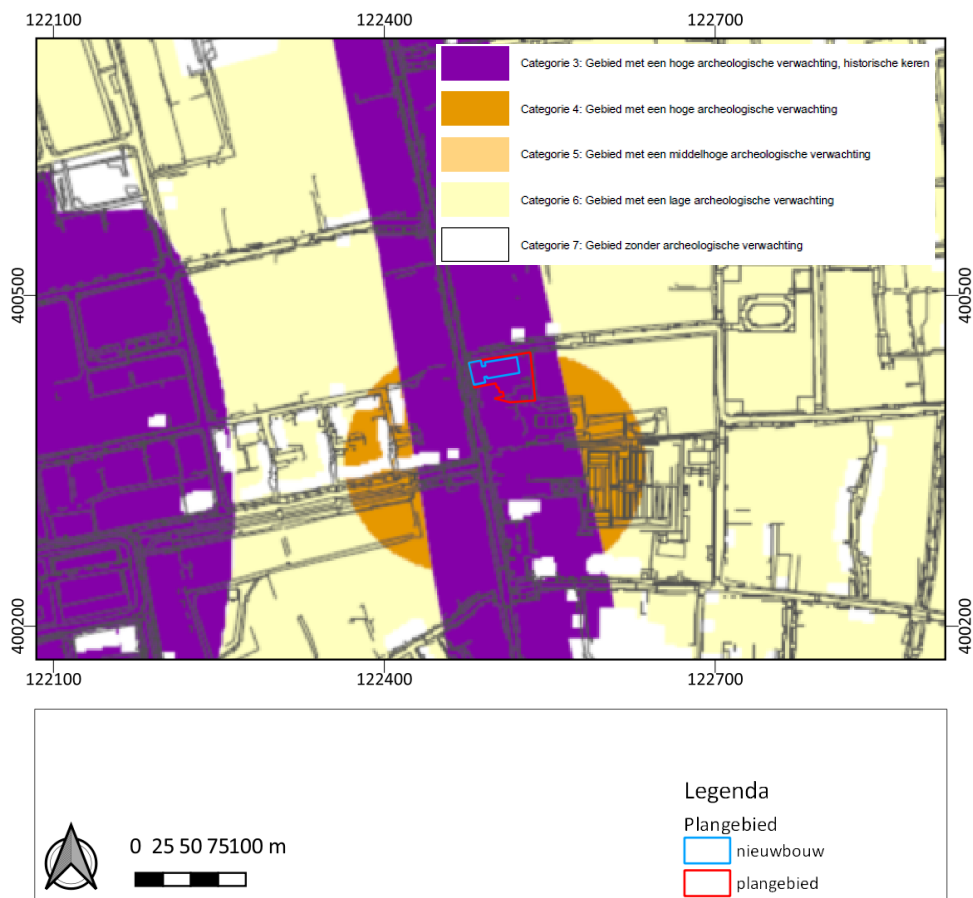
Het bestaande gebouw zal worden gesloopt en vervangen door een nieuw gebouw. Het nieuwe gebouw is iets kleiner dan het bestaande gebouw en valt vrijwel volledig binnen het bestaande bouwvlak. Alleen aan de noordkant valt een smalle strook buiten de bestaande bebouwing. De locatie huidige parkeerplaats blijft ook in het nieuwe plan in gebruik voor parkeren.

2.3 Archeologisch beleid

Het plangebied valt binnen het bestemmingsplan *Centrumgebied Rijen* (vastgesteld 27-2013). Binnen het gebied geldt een dubbelbestemming *Waarde – Archeologie – 3*. Volgens deze dubbelbestemming geldt een onderzoeksplicht bij de bouw van bouwwerken met een oppervlakte van 250 m² of meer en een diepte van 0,4 m -mv of meer.¹ De geplande werkzaamheden overschrijden deze grenzen, en zijn daarom onderzoeksplichtig.

De beleidskaart van de gemeente Gilze en Rijen dateert uit 2010 (afbeelding 3). Daarop valt het plangebied in categorie 3, een gebied met hoge archeologische verwachting/historische kernen. De vrijstellingsgrenzen komen overeen met degenen die in het bestemmingsplan zijn opgenomen.

¹ www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0784.BPCentrumRijen-VG01/r_NL.IMRO.0784.BPCentrumRijen-VG01_2.16.html.



Afbeelding 3. Het plangebied op de beleidskaart van de gemeente Gilze en Rijen (bron: SRE Milieudienst, 2010).

2.4 Landschappelijke situatie

In dit hoofdstuk zijn kaarten en bronnen geraadpleegd die informatie verschaffen over de opbouw van het landschap en de landschappelijke gesteldheid in het plangebied, zoals de geomorfologische kaart, de bodemkaart en het AHN. De archeologische verwachting volgt voor een groot gedeelte uit de opbouw van het landschap. De verspreiding van archeologische vindplaatsen heeft namelijk een duidelijk verband met de landschappelijke gesteldheid.

Geologie²

Het plangebied bevindt zich in het Noord-Brabants dekzandgebied en is gelegen op de Gordel van Sterksel. Dit is een gedeelte van het Kempisch Hoog waarin de rivierafzettingen van de Formatie van Sterksel ondiep in de bodem voorkomen. Bovenop de Formatie van Sterksel is een dunne laag dekzand aanwezig.³ In de ondiepe(re) ondergrond komen rivierafzettingen van vlechtende

² Nater en Koopmanschap, 2020.

³ Tebbens, 2016.

rivieren uit het vroeg Pleistoceen voor. Dit zijn afzettingen van de formatie van Waalre (Laagpakket van Tegelen) en bestaan overwegend uit een afwisseling van fijne zanden en klei.⁴

Ten tijde van de laatste ijstijd, het Weichselien (ca. 115.000-10.000 jaar geleden) heerste er in Nederland een toendraklimaat. De bodem was slechts zeer schaars bedekt met vegetatie waardoor de wind vat kreeg op de sedimenten. Vanuit droogliggende riviervlaktes is grootschalig zand verstoven wat elders als een dekzand over het landschap en alle onderliggende afzettingen weer is afgezet. De dekzanden zijn bodemkundig onderverdeeld in het oude en het jonge dekzand en behoren gezamenlijk tot de Formatie van Boxtel. Het oude dekzand is tijdens het Pleniglaciaal afgezet en vaak verspoeld. Het komt vaak voor in horizontaal gelaagde pakketten met lemige of zwak grindige banden. Het jonge dekzand is tijdens het Laat-Glaciaal afgezet, voornamelijk in de vorm van dekzandruggen. Leem- of grindbanden komen hierin nauwelijks voor. Het jonge dekzand behoort tot het Laagpakket van Wierden. Vanaf het begin van het Holoceen (vanaf 10.000 jaar geleden) trad er een drastische klimaatsverandering op. De gemiddelde temperaturen stegen en het werd vochtiger, waardoor vegetatiegroei kon toenemen. Hierdoor kwam minder zandverstuiving voor en kon er in de top van het dekzand bodemvorming plaatsvinden. In de lagere gebieden rondom de koppen en ruggen stroomden beken. Als gevolg van de vernatting kon veenvorming optreden. Deze veenvorming trad met name op vanaf 3500 v. Chr., toen er sprake was van een snelle stijging van het grondwater. Dit leidde tot vorming van hoogveen, dat in de loop van de 13^e eeuw vrijwel volledig ontgonnen is en voor turfwinning is afgegraven. Op de hoger gelegen delen, waar ook het plangebied toe behoort, kreeg het veen geen grip.⁵ Volgens de turfkaart van de Provincie Antwerpen is het plangebied niet bedekt geweest met veen.⁶

In de loop van het Holoceen werd ook de mens een belangrijke landschapsvormende factor. In de middeleeuwen ontstonden als gevolg van grootschalige ontbossing opnieuw stuifzandgebieden (Laagpakket van Kootwijk, Formatie van Boxtel). Ook ontstonden in de late middeleeuwen akkerbouwcomplexen met een opgebracht plaggendek, de zogenaamde essen. Plaggendekken komen vooral voor op oude bouwlandcomplexen.⁷ Bemesting met plaggen was lange tijd de manier om de kwaliteit van de relatief onvruchtbare Pleistocene dekzandgronden te verbeteren en is vanaf de middeleeuwen tot in de 19^e eeuw gebruikt. In de loop van de 19^e eeuw zijn de schralere gebieden zoals heidevelden alsnog ontgonnen en in cultuur gebracht of beplant met bossen. Deze gebieden liggen in de regel verder van de laatmiddeleeuwse kernen af.

Geomorfologie en AHN

Op de geomorfologische kaart (afbeelding 4) is het plangebied vanwege de ligging in de bebouwde kom niet gekarteerd. Op basis van het omliggende gebied is het echter waarschijnlijk dat er binnen het plangebied terrasafzettingsswelingen of een terrasafzettingssvlakte ligt.

⁴ Berendsen 2004.

⁵ Vos en De Vries, 2013.

⁶ geoloket.provincieantwerpen.be, laag veendetails.

⁷ De Mulder et al. 2003.



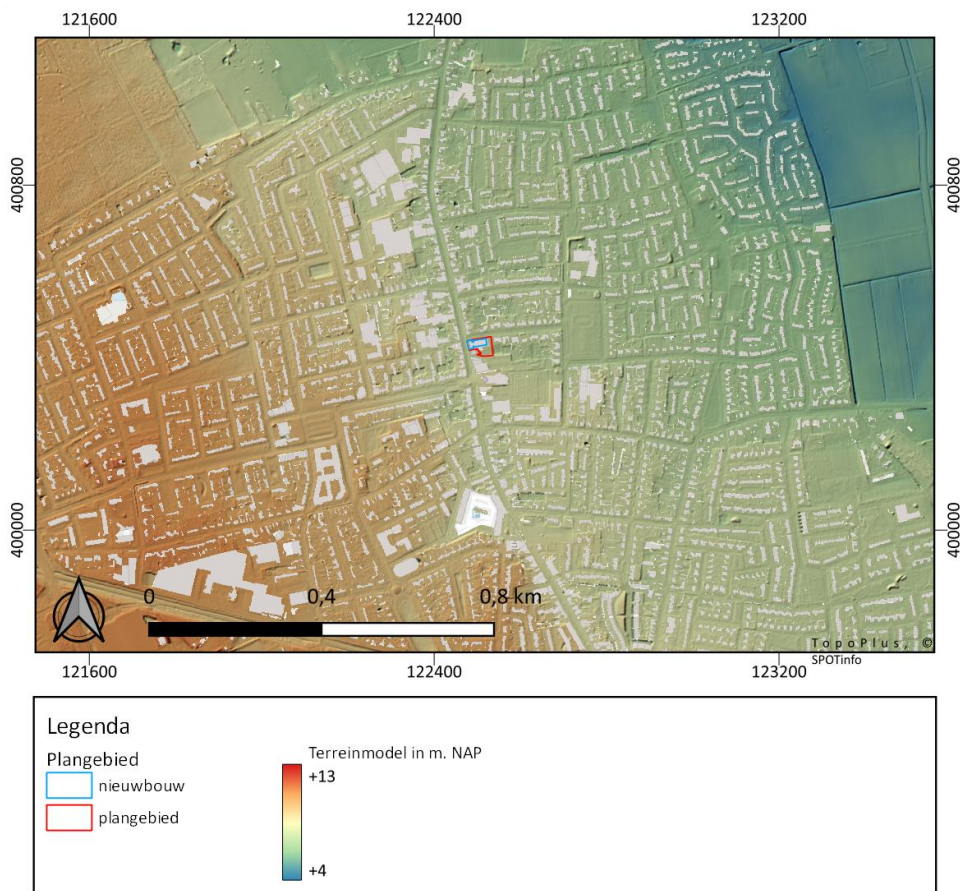
Legenda

Plangebied

- | | |
|---|--|
| nieuwbouw | Landduinen met bijbehorende vlakten en laagten |
| plangebied | Terrasafzettingsvlakte |
| Plateau-achtige storthoop opgehoogd of opgespoten terrein of kunstmatig eiland | Vlake ontstaan door afgraving en/of egalisatie |
| Terrasafzettingsswelingen | Dalvormige laagte |

Afbeelding 4. Het plangebied op de geomorfologische kaart (bron: Alterra, Wageningen).

Op het AHN (afbeelding 5) is te zien dat het maaiveld van west naar oost afloopt. Het plangebied ligt tussen het hoog- en het laaggelegen gebied in, en vormt daarmee een gradiëntzone. Dergelijke zones waren vooral in de (vroege) prehistorie aantrekkelijk voor de mens, omdat deze zones de voordelen van droge en natte gebieden combineren.



Afbeelding 5. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; bron: ahn.arcgisonline.nl).

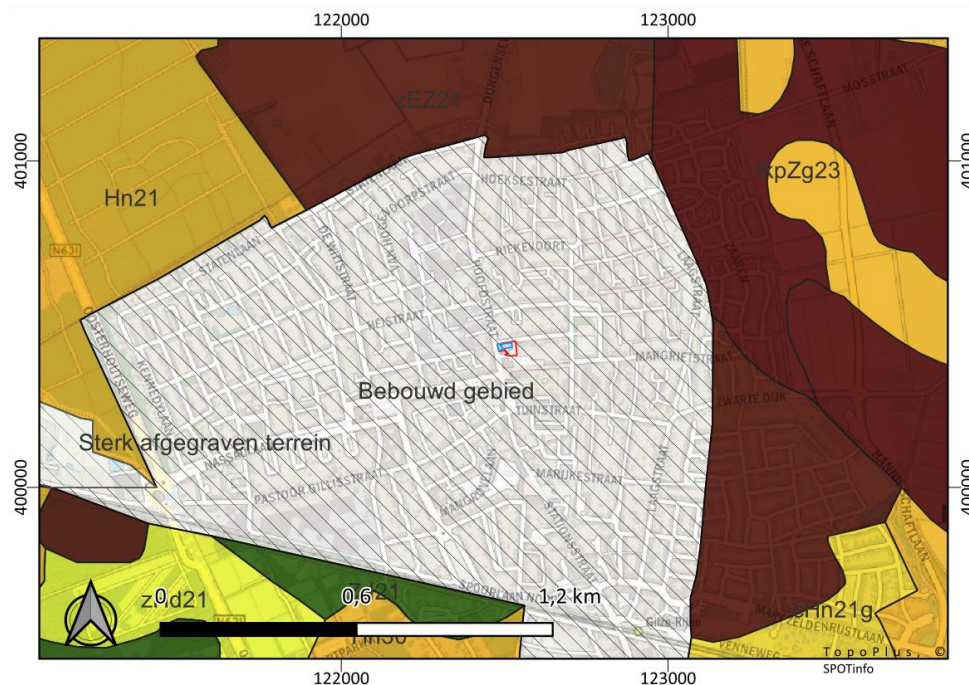
Bodem en grondwater

Ook op de bodemkaart is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging binnen de bebouwde kom. In de omgeving van het gebied komen hoge enkeerdgronden en veldpodzolgronden voor; de kans is groot dat deze zich ook binnen het plangebied bevinden of bevonden hebben.

Enkeerdgronden kenmerken zich door een dikke (>50 cm) eerdlaag, die vanaf de late middeleeuwen door plaggenbemesting is ontstaan. Plaggenbemesting vond vooral plaats op de middelhoge zandgronden en op de flanken van welvingen en ruggen. Enkeerdgronden waren goed bruikbaar voor akkerbouw vanaf de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Onder de enkeerdgronden zijn veelal resten van (verschillende soorten) podzolgronden aanwezig. Door het gebruik van heideplaggen in potstallen ontstonden uiteindelijk hoge zwarte enkeerdgronden.

Veldpodzolgronden liggen in lageregelegen gebieden met relatief hoge grondwaterstanden. Deze gronden waren in het verleden permanent of periodiek met water verzadigd. De gronden worden gekenmerkt door een mineraalarme E-horizont, die ontstaan is door een sterke uitloging. Daaronder bevindt zich de inspoelingshorizont (B), die meestal erg geleidelijk overgaat in een C-horizont.

In de omgeving van het plangebied komen de grondwatertrappen VI, VII en VIII voor (zie tabel 1 voor de bijbehorende grondwaterstanden). Dat betekent dat het een relatief droog gebied is.



Legenda	
Plangebied	laarpodzolgronden
nieuwbouw	veldpodzolgronden
plangebied	Vaaggronden
Eerdgronden	duinvaaggronden
beekeerdgronden	Bodemkaart overig
hoge enkeerdgronden	Bebouwd gebied
Podzolgronden	Sterk afgegraven terrein
haarpodzolgronden	

Afbeelding 6. Het plangebied op de bodemkaart (bron: Stiboka/Alterra, Wageningen).

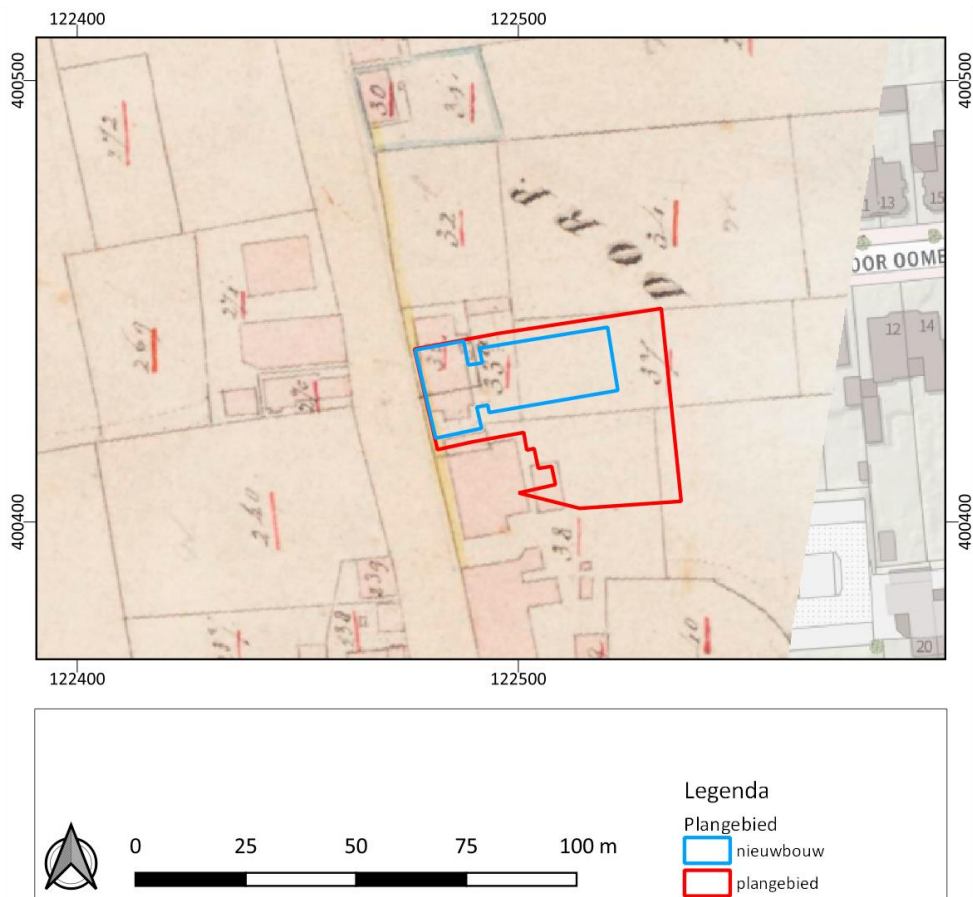
Tabel 1. Overzicht van de GHG en GLG per grondwatertrap.

Grondwatertrap	Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand (m -mv)	Gemiddeld Laagste Grondwaterstand (m -mv)
I	<0,20	<0,50
II	<0,40	0,50-0,80
III	<0,40	0,80-1,20
IV	>0,40	0,80-1,20
V	<0,40	>1,20
VI	0,40-0,80	>1,20
VII	>0,80	-
VIII	<1,40	-

2.5 Historische situatie en mogelijke verstoringen

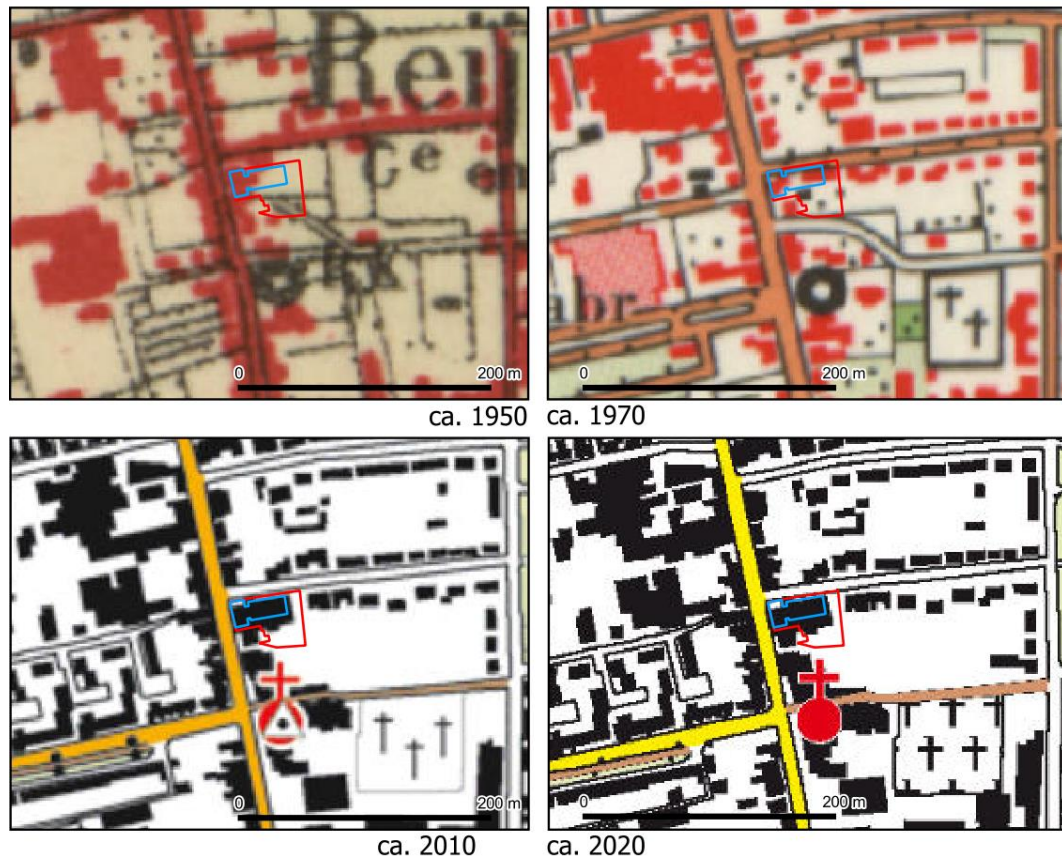
Historische situatie

De eerste gedetailleerde kaart waarop het plangebied is weergegeven, is de kadastrale minuut uit 1811-1832 (afbeelding 7). Hierop is te zien dat de westkant van het gebied al bebouwd is. Volgens de Oorspronkelijke Aanwijzende Tafels⁸ gaat het om een huis of schuur. De oostkant van de percelen is in gebruik als erf. Omstreeks 1950 (afbeelding 8) is de situatie grotendeels hetzelfde, hoewel er aan de zuidkant van het plangebied (de kaart is net niet helemaal goed georefereneerd) een weg is aangelegd. Rond 1970 is ook het achtererf bebouwd, en op de twee recentste kaarten is de weg aan de zuidkant weer verdwenen.



Afbeelding 7. De locatie van het plangebied op de kadastrale minuut uit 1811-1832 (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).

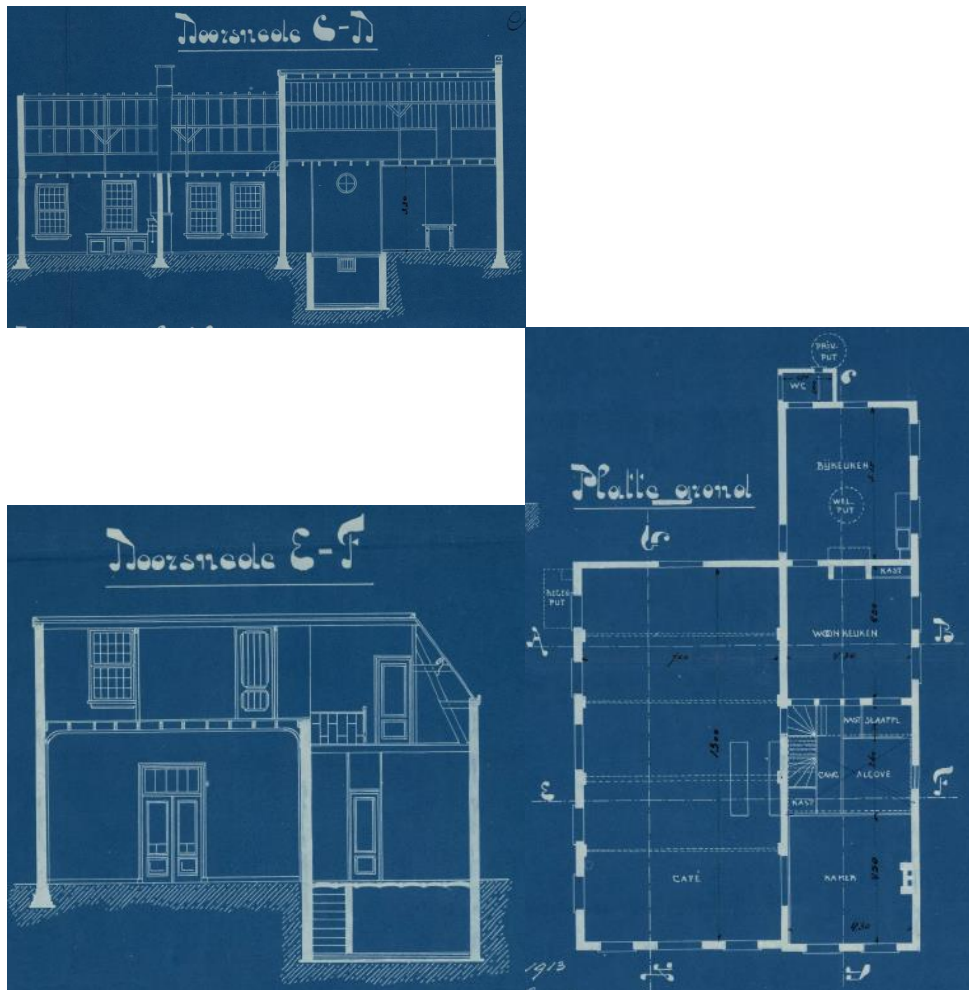
⁸ beeldbank.cultureelerfgoed.nl.



Legenda	
Plangebied	 plangebied
nieuwbouw	 nieuwbouw

Afbeelding 8. De locatie van het plangebied door de tijd heen.

In het bouwarchief is veel gedocumenteerd over het perceel. De oudste documenten dateren uit 1913, en sindsdien is er veel gebouwd en verbouwd. Uit 1913 is een blauwdruk beschikbaar voor de bouw van een café met woonhuis. Deel daarvan was een kelder met een afmeting van 2,6 bij 4,3 m. Ook twee putten maakten onderdeel uit van het gebouw. In de doorsneden is te zien dat het gebouw op palen gefundeerd is, al is de diepte daarvan niet vermeld. De arcering hangt hoogstwaarschijnlijk samen met de noodzakelijke ontgraving tot de 'vaste grond' ten behoeve van de fundering.



Afbeelding 9. Plattegrond en doorsnede van het te bouwen café met woonhuis uit 1913 (bron: Regionaal Archief Tilburg).

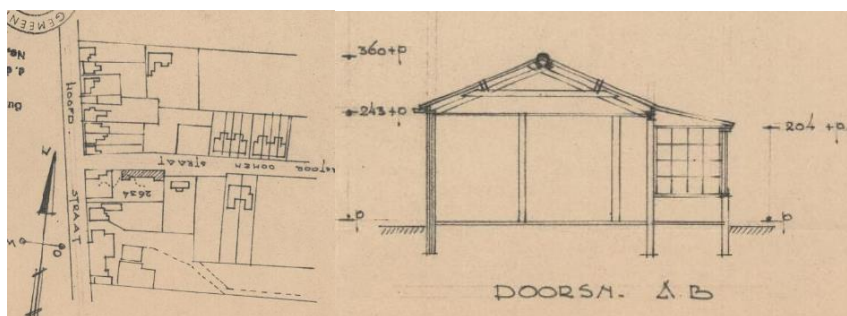
Uit 1946 is er een document beschikbaar waarin een uitbreiding van het café vermeld wordt. Het gaat om een vrij kleine uitbreiding. In de doorsnede is aangegeven dat de fundering tot 0,65 m -peil gaat. In de bijgevoegde specificatietekst staat dat er tot op het zand ontgraven wordt, waarna de put wordt aangevuld met zuiver bergzand tot 0,50 m -peil.⁹

Uit hetzelfde jaar is er een vergunning voor de bouw van een brandvrije cabine. Daarbij wordt vermeld dat er tot 0,65 m -peil ontgraven wordt.¹⁰

In 1952 is er een plan opgesteld voor het uitbreiden van schietdoelen. Dit betrof een gebouw dat licht gefundeerd was en aan de noordkant van het perceel stond (afbeelding 10).

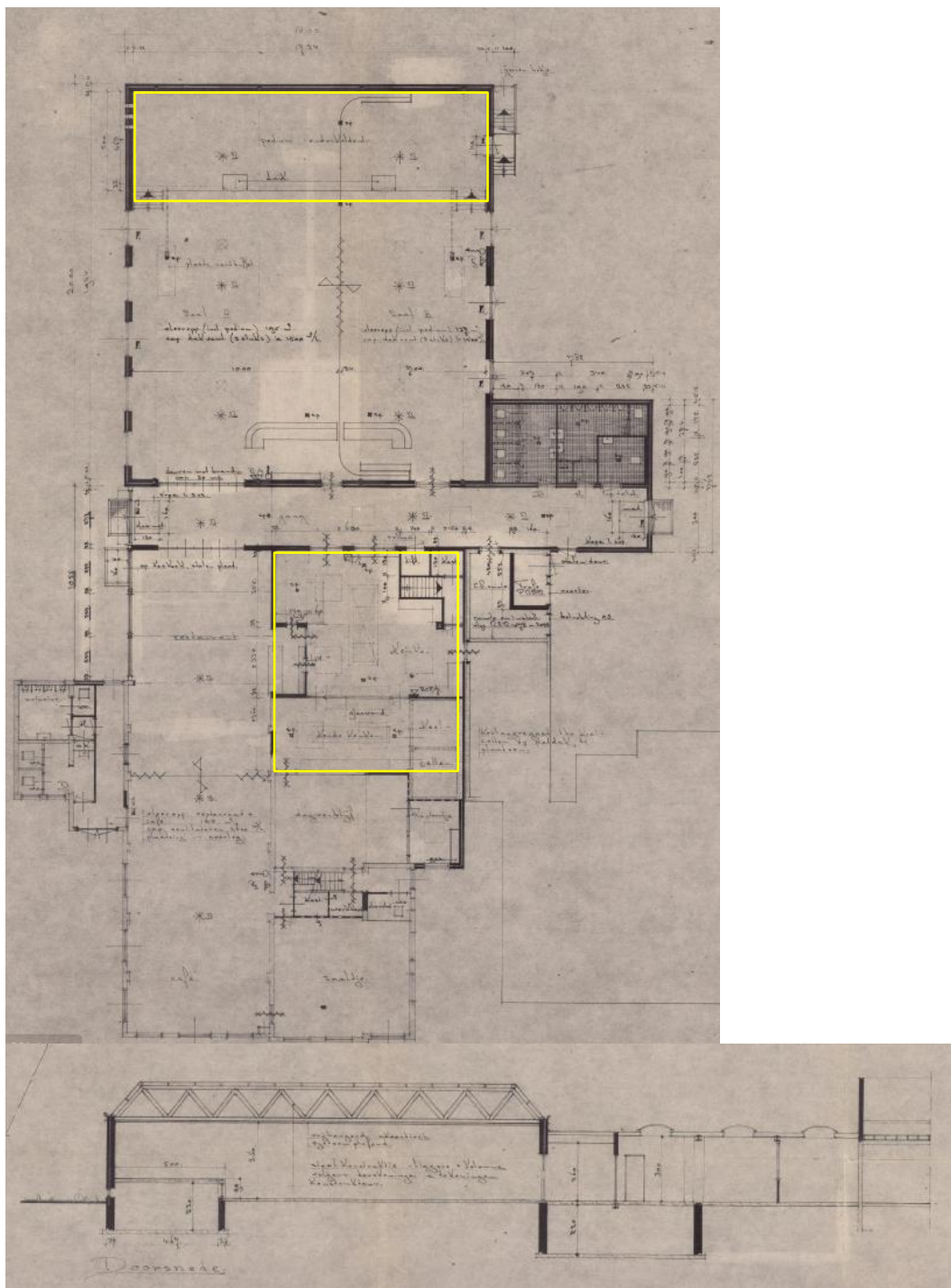
⁹ [Bouwdossier \(regionaalarchief Tilburg.nl\)](https://regionaalarchief Tilburg.nl).

¹⁰ [Bouwdossier \(regionaalarchief Tilburg.nl\)](https://regionaalarchief Tilburg.nl).



Afbeelding 10. Het gebouw voor de schietdoelen, links de locatie op het perceel en rechts een doorsnede (bron: Regionaal Archief Tilburg).

Uit 1977 is er een tekening beschikbaar voor de aanbouw van een zaal aan het bestaande café uit 1913. In de doorsnede is te zien dat er twee kelders onder het gebouw liggen. Aan de voorkant bevindt zich een kelder van 2,20 m diepte (exclusief vloer) (dit lijkt een uitbreiding van de al bestaande kelder te zijn, maar de precieze maten zijn niet weergegeven) en aan de achterkant (oostkant) een kelder van 1,30 m diepte, 5,38 m breedte en 17,24 m lengte.



Afbeelding 11. Plattegrond en lengtedoorsnede van het café met de aanbouw uit 1977 (bron: Regionaal Archief Tilburg). In geel de kelders (die ter hoogte van de keuken is indicatief).

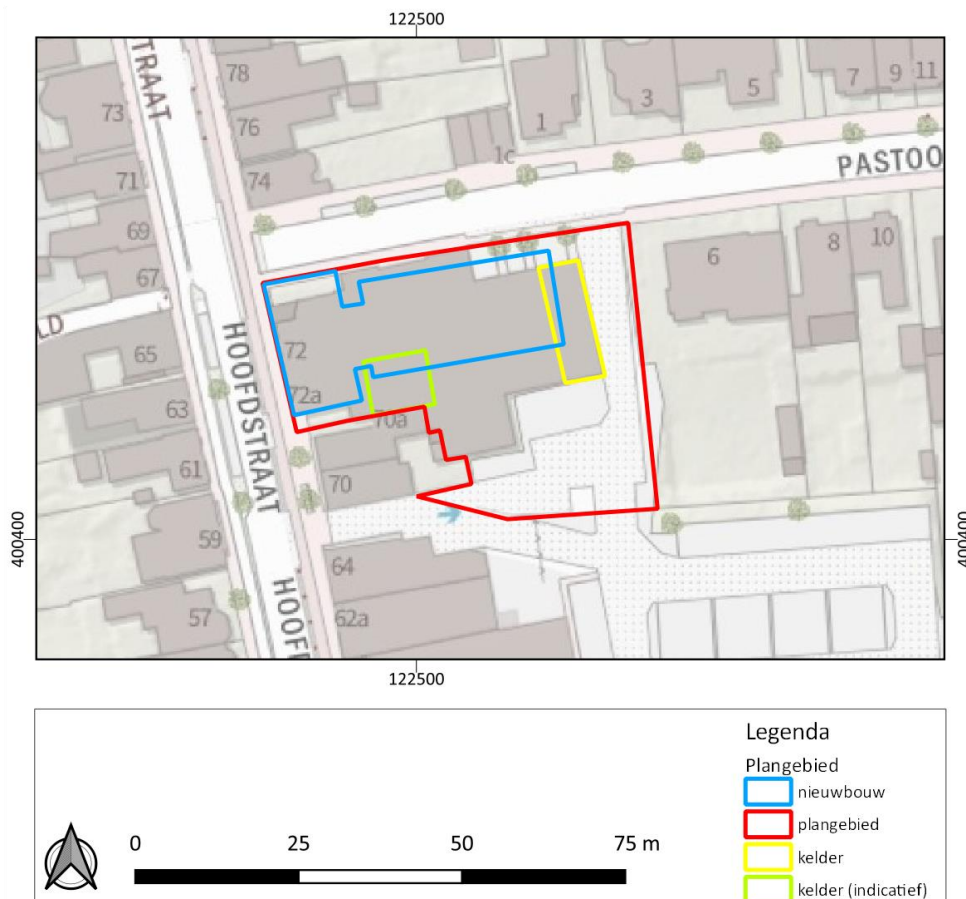
In 1987 en in 2000 is het pand nogmaals verbouwd, maar aan de structuur van het gebouw is toen weinig gewijzigd.

Uit de historische informatie blijkt dus dat er diverse keren gebouwd en verbouwd is op het perceel. Voor een deel zijn daarbij ook kelders aangelegd, waardoor een eventueel archeologisch interessant niveau verstoord moet zijn geraakt. Verder blijkt uit de vergunningsteksten dat bij de aanbouwen putten zijn uitgegraven tot op het vaste zand (de C-horizont), op 0,50 à 0,65 m -peil. Het is aannemelijk dat dit niet alleen bij de verbouwingen gebeurd is, maar ook bij de originele bouw uit 1913, al staan er bij de documenten uit dat jaar geen maten vermeld en is de vergunning tekst niet beschikbaar.

Volgens de Indicatieve Kaart Militair Erfgoed¹¹ zijn er geen bijzonderheden te verwachten ter hoogte van het plangebied.

Mogelijke verstoringen

Door de bouw en verbouw van het huidige pand en de voorgangers daarvan zal de bodemopbouw al voor een groot deel verstoord zijn geraakt. Dat geldt zeker voor de onderkelderde delen (afbeelding 12), maar de kans is groot dat ook de niet-onderkelderde delen verstoord zijn geraakt bij het uitgraven van de bouwputten voor de funderingen van de gebouwen.

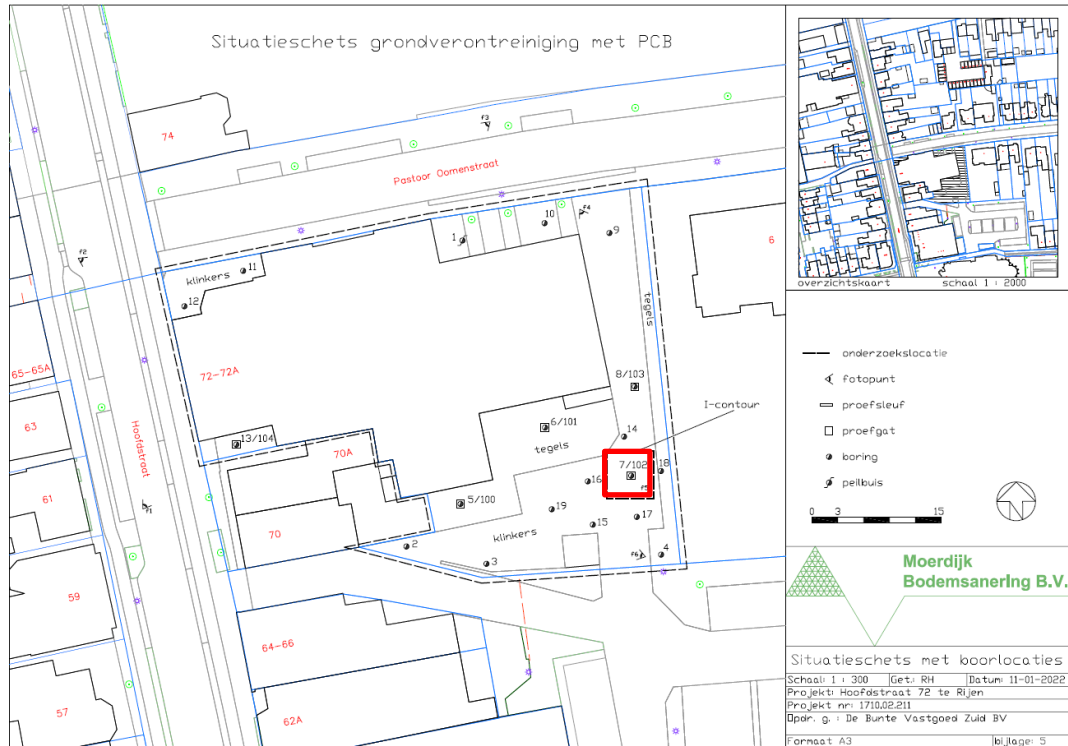


Afbeelding 12. Locatie van de kelders, bestaande bouw en nieuwbouw.

¹¹ www.ikme.nl.

Milieuverontreinigingen

Begin 2022 is een verkennend bodem- en asbestonderzoek uitgevoerd voor het plangebied. Hieruit is gebleken dat rondom één boring (boring 7) een verontreiniging aanwezig is die de nader onderzoekswaarden voor PCB en PAK overschrijdt. De huidige afdeklaag dient daar in stand te worden gehouden.¹²



Afbeelding 13. Resultaten milieukundig onderzoek (bron: Hereijgers, 2022). De rood gemarkeerde locatie is verontreinigd.

¹² Hereijgers, 2022.

3 Bekende waarden

3.1 Archeologische waarden

Uit het Archeologische Informatie Systeem (Archis) van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed zijn de bekende archeologische waarden in een omtrek van ongeveer 500 m rondom het plangebied opgevraagd. Het betreft archeologische monumenten (AMK-terreinen), archeologische waarnemingen (zoals vondsten) en meldingen van eerdere archeologische onderzoeken (zie kaart 486635–ARCHIS in de kaartenbijlage).

Gegevens uit Archis: AMK-terreinen

Er liggen geen AMK-terreinen binnen het onderzoeksgebied.

Gegevens uit Archis: eerdere onderzoeken

OM-nummer 5304660100 betreft een begeleiding waarbij geen archeologisch relevante sporen zijn aangetroffen.¹³ OM-nummer 2251179100 betreft een begeleiding tussen de Hoofdstraat 4 en 12. Hierbij werd één spoor aangetroffen, namelijk een keldermuur. Het dateert uit de eerste helft van de 20^e eeuw.¹⁴

OM-nummer 4869181100 betreft een bureau- en booronderzoek aan de Rector Buijselstraat. Uit het bureauonderzoek bleek dat er bij eerder onderzoek in de omgeving vondsten zijn gedaan met een brede datering tussen het paleolithicum en de nieuwe tijd. Bij het booronderzoek bleek de bodemopbouw te bestaan uit een klein laagje cunetzand, met daaronder een A-horizont van 0,45 tot 0,60 m dik, gevolgd door een dunne AC-horizont van 0,05 tot 0,10 m dikte en daaronder het uitgangsmateriaal van de C-horizont. De bodem kan bodemkundig als enkeerdgrond worden geclassificeerd.¹⁵ Bij het vervolgonderzoek, OM-nummer 5312866100, zijn sporen van landbewerking uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd aangetroffen.¹⁶

Het bureau- en booronderzoek van OM-nummer 4586167100 bevindt zich aan de Schoutstraat. Hier bleek de bodemopbouw tot 1,10-1,50 m -mv verstoord te zijn.¹⁷ Ondanks dat is er een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, dat dit bevestigde.¹⁸

OM-nummer 2181802100 betreft een onderzoek aan de Hoofdstraat 16. Bij de opgraving zijn een waterput en beerput uit de 19^e eeuw aangetroffen, evenals een ophogingslaag uit de nieuwe tijd.¹⁹

OM-nummer 4563892100 betreft een booronderzoek, waaruit bleek dat er in de meeste boringen een antropogeen dek aanwezig was van 1,2 à 1,35 m dik. Daaronder bevond zich in twee boringen een geroerde AC-laag met daaronder de C-horizont, en in twee andere boringen een scherpe overgang naar de C-horizont. De kans dat er nog archeologische resten in de bodem aanwezig waren, is hier zeer klein ingeschat.²⁰

¹³ archis.cultureelerfgoed.nl.

¹⁴ D'hondt, 2009.

¹⁵ Nater en Sophie, 2020.

¹⁶ Nater, 2022.

¹⁷ Nales, 2018.

¹⁸ Mol en Pels-Ouweneel, 2019.

¹⁹ Hoven en Moerman, 2008.

²⁰ Colijn en Sophie, 2017.

zaakidentificatie	toponiem	verwerving	uitvoerder
5304660100	Noordoost	archeologisch: begeleiding	ADC ArcheoProjecten
2251179100	AB Hoofdstraat	archeologisch: begeleiding	SOB Research
4869181100	BO+IVO-O Rector Buijselstraat 20-24 Rijen	archeologisch: boring	Antea Group Archeologie
4586167100	IVO Rijen, Schoutstraat (ong.)	archeologisch: boring	Transect
2151881100	Centrumplan-Oost	archeologisch: boring	BILAN
5150500100	Gilze en Rijen, Rijen Noord Oost, vooronderzoek	archeologisch: boring	ADC ArcheoProjecten
2300053100	Tuinstraat 15	archeologisch: boring	IDDS Archeologie B.V.
2140395100	Hoofdstraat	archeologisch: boring	Becker en Van de Graaf
2070435100		archeologisch: bureauonderzoek	BAAC BV
4553507100	Schoutstraat (ong)	archeologisch: bureauonderzoek	Transect
2070240100	Leertuinen	archeologisch: bureauonderzoek	BILAN
4563892100	BO en IVO-O Herontwikkeling Rabobankkantoor te Rijen	archeologisch: bureauonderzoek	Antea Group Archeologie
2146608100	Marijkestraat, Stationsstraat, Prins Hendrikstraat (Centrumplan-Oost)	archeologisch: bureauonderzoek	BILAN
2181802100	Hoofdstraat 16	archeologisch: opgraving	Becker en Van de Graaf
4662347100	IVO-P Rijen, Schoutstraat (ong.)	archeologisch: proefputten/proefsleuven	Transect
5312866100	Rector Buijselstraat	archeologisch: proefputten/proefsleuven	Antea Group Archeologie
2339867100	archeologische waardenkaart	archeologisch: verwachtingskaart	SRE Milieudienst

Tabel 2. Eerder uitgevoerde onderzoeken binnen onderzoeksgebied (bron: Archis).

Gegevens uit Archis: archeologische waarnemingen

Binnen het onderzoeksgebied zijn vier archeologische waarnemingen geregistreerd. Bij OM-nummer 2151881100, 2140395100 en 2151881100 gaat het om aardewerk uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Bij OM-nummer 5312866100 gaat het om landbewerkingssporen uit de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

datering	aard	zaakidentificatie	verwerving
Nieuwe Tijd Laat	complex	2151881100	archeologisch: boring
Nieuwe Tijd Midden	complex	2181802100	archeologisch: opgraving
Late Middeleeuwen t/m Nieuwe Tijd	spoor	5312866100	archeologisch: proefputten/proefsleuven

Nieuwe Tijd Vroeg t/m Nieuwe Tijd Laat	complex	2140395100	archeologisch: boring
---	---------	------------	-----------------------

Tabel 3. Archeologische waarnemingen binnen onderzoeksgebied (bron: Archis)

Conclusie: In de kern van Rijen is bij veel onderzoeken een verstoorde bodem aangetroffen.

3.2 Ondergrondse bouwhistorische waarden

Voor zover bekend zijn er geen ondergrondse bouwhistorische waarden.

4 Archeologische verwachting

4.1 Bestaande verwachtingskaarten

Provinciale verwachtingskaart

De provincie Noord-Brabant beschikt over een cultuurhistorische waardenkaart (CHW). Op deze kaart is de Hoofdstraat weergegeven als een zone met historische stedenbouw en historische geografie. Binnen het onderzoeksgebied bevindt zich een aantal rijksmonumenten en overige bouwkunst, maar binnen het plangebied zelf zijn geen bijzonderheden weergegeven.²¹

Gemeentelijke verwachtingskaart

Volgens de gemeentelijke verwachtingskaart (zie ook paragraaf 2.1.3) ligt het gebied in een zone met hoge archeologische verwachting/historische kern. Op basis van historische bronnen, oude kaarten en nog aanwezige bebouwing is hiervoor een hoge verwachting afgegeven.

4.2 Gespecificeerde archeologische verwachting

Datering

Op basis van de ligging op de overgang van een uitloper van de hoger gelegen plateaus naar een beekdal was het plangebied mogelijk aantrekkelijk als vestigingslocatie voor jagers-verzamelaars uit het laatpaleolithicum tot en met vroeg-neolithicum. Gezien de relatief hoge ligging kan het gebied ook voor boeren vanaf het neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen aantrekkelijk geweest zijn als vestigingslocatie (hoge verwachting). Op basis van de historische kaarten was er binnen het plangebied al vanaf de 19^e eeuw bebouwing. Daarmee geldt voor bewoningsresten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd een hoge verwachting.

Complextype

Uit het paleolithicum tot en met het laat-neolithicum kunnen resten verwacht worden die samenhangen met de mobiele leefwijze van de mens, zoals kleine kampementen die slechts tijdelijk en/of periodiek bewoond werden. Dergelijke vindplaatsen zijn te herkennen aan vuursteenconcentraties en haardkuilen. Vanaf het laat-neolithicum tot en met de vroege middeleeuwen kunnen resten van grotere huizen/nederzettingen worden verwacht, net als schuren, spiekers en opstallen. Verder kunnen sporen van agrarische activiteit worden aangetroffen, zoals perceleringsgreppels. Daarnaast kunnen ook menselijke begravingen/crematies worden aangetroffen, afhankelijk van de datering variërend van vlakgraven tot crematiegraven. Uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd kunnen sporen van agrarische activiteit worden aangetroffen, zoals perceleringsgreppels.

Omvang

De omvang kan variëren van puntvondsten tot nederzettingen van enkele honderden vierkante meters.

Diepteligging

Resten uit het paleolithicum tot en met middeleeuwen kunnen verwacht worden als de oorspronkelijke podzol redelijk intact is. Archeologische resten uit de late middeleeuwen en nieuwe tijd kunnen, direct vanaf de bouwvoor, in en op het esdek worden aangetroffen. Dit geldt uiteraard alleen voor zover de natuurlijke bodemopbouw nog intact is.

²¹ noord-brabant.maps.arcgis.com.

Locatie

Buiten de bestaande en voormalige bebouwing kunnen nog archeologische resten voorkomen, maar het merendeel van het perceel is al bebouwd (geweest). Daar is de verwachting dat de bodemopbouw door bouwwerkzaamheden al verstoord is geraakt. Op de locaties van de kelders worden helemaal geen archeologische resten meer verwacht.

Uiterlijke kenmerken

Paleolithicum tot laat-neolithicum: vuursteenspreiding, indicaties van de bewerking van vuursteen, halffabricaten, productieafval, productiegereedschap. Indicaties voor kortdurende nederzettingen/kampen: haardkuilen, verbrand vuursteen. Indicaties voor jacht/voedselverzameling en –bereiding: werktuigen, spitsen, bijlen, schrabbers, stekers, etc.

Laat-neolithicum tot en met vroege middeleeuwen: resten en structuren die wijzen op een sedentair, agrarisch bestaan. Nederzettingen: paalgaten (huizen, spiekers, opstallen, schuren), greppels, waterputten en afvalkuilen.

Middeleeuwen en nieuwe tijd: nederzettingen- en ontginningssporen en resten van agrarische landinrichting.

Mogelijke verstoringen

Door de bouw en verbouw van het huidige pand en de voorgangers daarvan zal de bodemopbouw al voor een groot deel verstoord zijn geraakt. Dat geldt zeker voor de onderkelderde delen (afbeelding 12), maar de kans is groot dat ook de niet-onderkelderde delen verstoord zijn geraakt bij het uitgraven van de bouwputten voor de funderingen van de gebouwen.

5 Conclusies en advies

5.1 Conclusies

Voor het plangebied geldt een brede archeologische verwachting. Er kunnen in theorie archeologische resten worden aangetroffen uit de steentijd tot en met de nieuwe tijd, afhankelijk van de bodemopbouw in het plangebied. De kans is groot dat de bodemopbouw tot voorbij het archeologische niveau verstoord is vanwege de bouw- en verbouwactiviteiten op het terrein, zoals de diverse bouwdoSSIers aantonen. De nieuwbouw valt binnen de contour van het bestaande gebouw, op enkele vierkant meters aan de noordzijde van de nieuwbouw na, de huidige onbebouwde delen blijven onbebouwd in gebruik als parkeervoorziening.

5.2 (Selectie)advies

Omdat de kans zeer groot is dat de oorspronkelijke bodemopbouw door alle her-ver- en nieuwbouw niet meer intact is binnen het gebied, adviseert Antea Group om het plangebied vrij te geven ten behoeve van de voorgenomen werkzaamheden.

Dit is een advies. Het nemen van een selectiebesluit is voorbehouden aan het bevoegd gezag, in dit geval de gemeente Gilze en Rijen.

Ook voor vrijgegeven (delen van) plangebieden bestaat altijd de mogelijkheid dat er tijdens graafwerkzaamheden toch losse sporen en vondsten worden aangetroffen. Het betreft dan vaak kleine sporen of resten die niet door middel van een booronderzoek kunnen worden opgespoord. Op grond van artikel 5.10 van de Erfgoedwet dient zo spoedig mogelijk melding te worden gemaakt van de vondst bij de Minister (de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed: telefoon 033-4217456). Een vondstmelding bij de gemeentelijk of provinciaal archeoloog kan ook.

Antea Group
Oosterhout, juni 2023

Literatuur en geraadpleegde bronnen

Berendsen, H.J.A., 2004 (4^e druk): *De vorming van het land. Inleiding in de geologie en geomorfologie*. Van Gorcum, Assen.

Colijn, J.E. en G. Sophie, 2017. *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen Herontwikkeling Rabobankkantoor te Rijen*. Antea Group Archeologie 2017/132. Antea Group, Oosterhout.

D'hondt, F.G.R., 2009. *Archeologische Begeleiding; Bouwplan Hoofdstraat, Rijen, Gemeente Gilze en Rijen*. SOB Research, Heinenoord.

Hereijgers, R.A.C., 2022. *Verkennd bodem- en asbestonderzoek. Hoofdstraat 72 te Rijen*. Moerdijk Bodemsanering, Moerdijk.

Hoven, E. en S. Moerman, 2009. *Rijen, Hoofdstraat 16v - Gemeente Gilze en Rijen*. DANS. <https://doi.org/10.17026/dans-289-x9jc>.

Mol, E. en A. Pels-Ouweneel, 2019. *Rijen, Schoutstraat (ong.). Gemeente Gilze en Rijen (NB). Een Archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van Proefsleuven*. Transect b.v., Utrecht.

Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. TNO, Utrecht.

Nales, T., 2018. *Rijen, Schoutstraat (ong.). Gemeente Gilze en Rijen (NB). Een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en Inventariserend Veldonderzoek Overige (IVO-O), verkennende fase, in de vorm van boringen*. Transect b.v., Utrecht.

Nater, C.I. 2022. *Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. proefsleuven Rector Buijselstraat 20-24, Rijen (gemeente Gilze en Rijen)*. Antea Group Archeologie 2022/314. Antea Group, Oosterhout.

Nater, C.I. en Koopmanschap, H.J.L.C, 2020: *Bureauonderzoek. Groot onderhoud en spoorkruising N631*. Antea Group Archeologie 2018/83. Antea Group, Oosterhout.

Nater, C.I. en G. Sophie, 2020. *Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek d.m.v. boringen Rector Buijselstraat 20-24, Rijen (gemeente Gilze en Rijen)*. Antea Group Archeologie 2020/116. Antea Group, Oosterhout.

Tol, A., P. Verhagen & M. Verbruggen, 2012: *Leidraad inventariserend veldonderzoek. Deel: karterend booronderzoek*. SIKB.

Kaarten

- Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, STIBOKA/Alterra, Wageningen
- Grote Historische Atlas (1830-1855), Wolters Noordhoff, Groningen
- Geomorfologische kaart 1:50.000, Alterra, Wageningen
- Kadastrale kaarten 1811-1832 (<http://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>)
- Topografische kaart 1:25000 (<http://kadata.kadaster.nl>)

- Beleidskaart Gilze en Rijen, SER Milieudienst, 2010.
- Regionaal Archief Tilburg, bouwdoossiers.regionaalarchieftilburg.nl.

Internet

- ahn.maps.arcgis.com
- beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.archis.cultureelerfgoed.nl
- www.pdok.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.dinoloket.nl
- geoloket.provincieantwerpen.be/geoloketten/?viewer=extern&LayerTheme=12&extent=371183.1034793,6619826.820527,643298.9241744,6793491.748791,102100.
- www.ikme.nl
- noord-brabant.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=1dab0b45b3234fffa8090a4bc8ae06f8

Lijst met afbeeldingen

Afbeelding 1. Uitsnede topografische kaart met de ligging van het plangebied.	1
Afbeelding 2. Een recente luchtfoto van het plangebied (bron: PDOK).....	4
Afbeelding 3. Het plangebied op de beleidskaart van de gemeente Gilze en Rijen (bron: SRE Milieudienst, 2010).	6
Afbeelding 4. Het plangebied op de geomorfologische kaart (bron: Alterra, Wageningen).....	8
Afbeelding 5. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN; bron: ahn.arcgisonline.nl).	9
Afbeelding 6. Het plangebied op de bodemkaart (bron: Stiboka/Alterra, Wageningen).....	10
Afbeelding 7. De locatie van het plangebied op de kadastrale minuut uit 1811-1832 (bron: beeldbank.cultureelerfgoed.nl).	11
Afbeelding 8. De locatie van het plangebied door de tijd heen.	12
Afbeelding 9. Plattegrond en doorsnede van het te bouwen café met woonhuis uit 1913 (bron: Regionaal Archief Tilburg).	13
Afbeelding 10. Het gebouw voor de schietdoelen, links de locatie op het perceel en rechts een doorsnede (bron: Regionaal Archief Tilburg).	14
Afbeelding 11. Plattegrond en lengtedoorsnede van het café met de aanbouw uit 1977 (bron: Regionaal Archief Tilburg). In geel de kelders (die ter hoogte van de keuken is indicatief).	15
Afbeelding 12. Locatie van de kelders, bestaande bouw en nieuwbouw.	16
Afbeelding 13. Resultaten milieukundig onderzoek (bron: Hereijgers, 2022). De rood gemarkeerde locatie is verontreinigd.	17

Bijlagen

Archeologische perioden	Beschrijving van de archeologische perioden
AMZ-cyclus	Beschrijving en weergave van de Archeologische Monumentenzorg

Kaartbijlagen

486635-ARCHIS	Waarnemingen, onderzoeken en archeologische monumenten
---------------	--

Bijlage 1: Archeologische perioden

Bijlage 1: Archeologische perioden

Als bijlage op de resultaten en verzamelde gegevens wordt hieronder een algemene ontwikkeling van de bewoners-geschiedenis in Nederland geschetst.

Gedurende het **paleolithicum** (300.000-8800 voor Chr.) hebben moderne mensen (*homo sapiens*) onze streken tijdens de warmere perioden wel bezocht, doch sporen uit deze periode zijn zeldzaam en vaak door latere omstandigheden verstoord. De mensen trokken als jager-verzamelaars rond in kleine groepen en maakten gebruik van tijdelijke kampementen. De verschillende groepen jager-verzamelaars exploiteerden kleine territoria, maar verbleven, afhankelijk van het seizoen, steeds op andere locaties.

In het **mesolithicum** (8800-4900 voor Chr.) zette aan het begin van het Holoceen een langdurige klimaatsverbetering in. De gemiddelde temperatuur steeg, waardoor geleidelijk een bosvegetatie tot ontwikkeling kwam en de variatie in flora en fauna toenam. Ook in deze periode trokken de mensen als jager-verzamelaars rond. Voorwerpen uit deze periode bestaan voornamelijk uit voor de jacht ontworpen vuurstenen spitsjes.

De hierop volgende periode, het **neolithicum** (5300-2000 voor Chr.), wordt gekenmerkt door een overschakeling van jager-verzamelaars naar sedentaire bewoners, met een volledig agrarische levenswijze. Deze omwenteling ging gepaard met een aantal technische en sociale vernieuwingen, zoals huizen, geslepen bijlen en het gebruik van aardewerk. Door de productie van overschot kon de bevolking gaan groeien en die bevolkingsgroei had tot gevolg dat de samenleving steeds complexer werd. Uit het neolithicum zijn verschillende grafmonumenten bekend, zoals hunebedden en grafheuvels.

Het begin van de **bronstijd** (2000-800 voor Chr.) valt samen met het eerste gebruik van bronzen voorwerpen, zoals bijlen. Het gebruik van vuursteen was hiermee niet direct afgelopen. Vuursteenmateriaal uit de bronstijd is meestal niet goed te onderscheiden van dat uit andere perioden. Het aardewerk is over het algemeen zeldzaam. De grafheuveltraditie die tijdens het neolithicum haar intrede deed werd in eerste instantie voortgezet, maar rond 1200 voor Chr. vervangen door begravingen in urnenvelden. Het gaat hier om ingegraven urnen met crematieresten waar overheen kleine heuveltjes werden opgeworpen, eventueel omgeven door een greppel.

In de **ijzertijd** (800-12 voor Chr.) werden de eerste ijzeren voorwerpen gemaakt. Ten opzichte van de bronstijd traden er in de aardewerktraditie en in het gebruik van vuursteen geen radicale veranderingen op. De mensen woonden in verspreid liggende hoeven of in nederzettingen van enkele huizen. Op de hogere zandgronden ontstonden uitgebreide omwalde akkercomplexen (*celtic fields*). In deze periode werden de kleigebieden ook in gebruik genomen door mensen afkomstig van de zandgebieden. Opvallend zijn de verschillen in materiële welstand. Er zijn zogenaamde vorstengraven bekend in Zuid-Nederland, maar de meeste begravingen vonden plaats in urnenvelden.

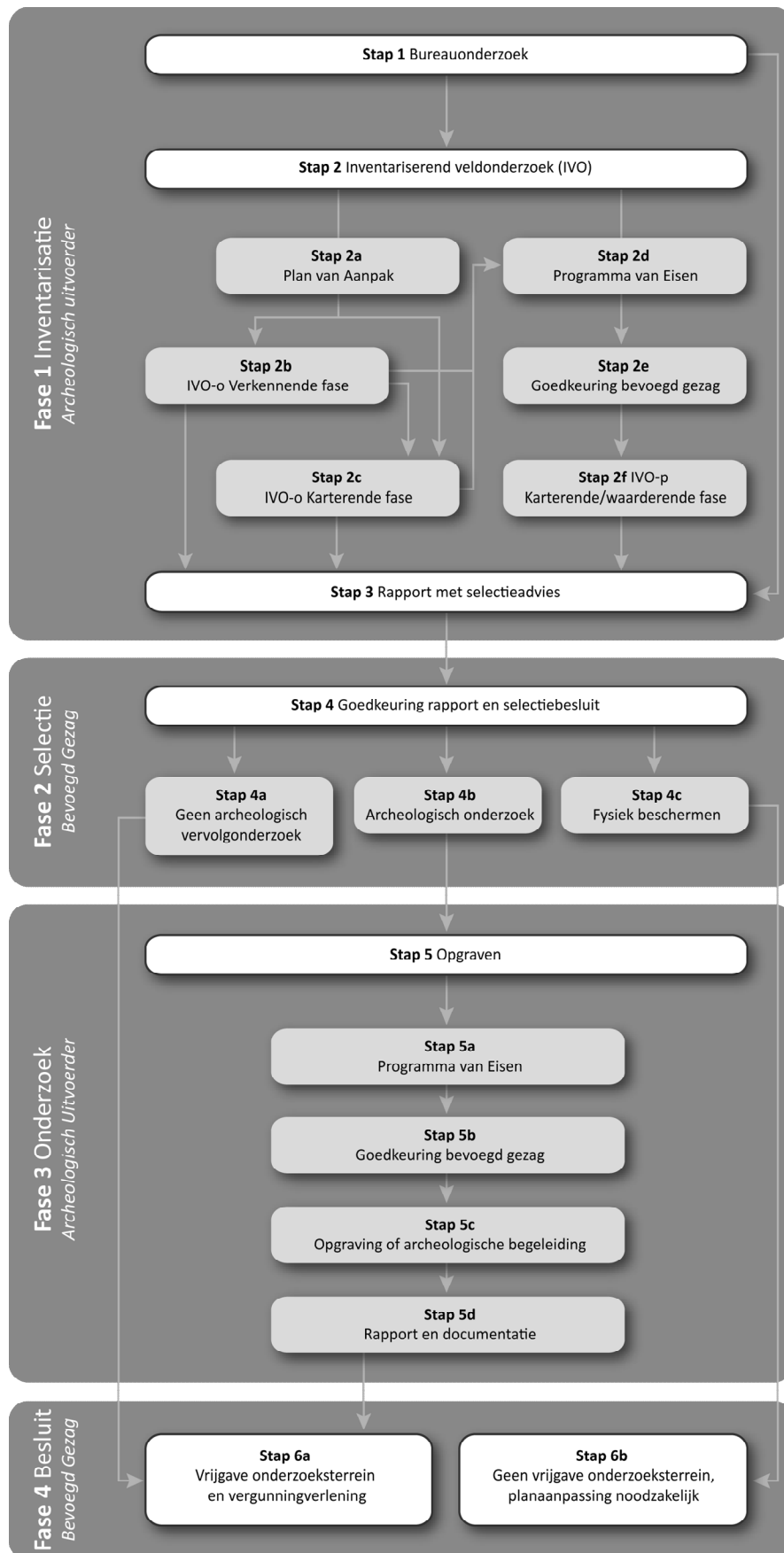
Met de **Romeinse tijd** (12 voor Chr. tot 450 na Chr.) eindigt de prehistorie en begint de geschreven geschiedenis. In 47 na Chr. werd de Rijn definitief als rijksgrens van het Romeinse Rijk ingesteld. Ter controle van deze zogenaamde *limes* werden langs de Rijn *castella* (militaire forten) gebouwd. De inheems leefwijze handhaafde zich wel, ook al werd de invloed van de Romeinen steeds duidelijker in soorten aardewerk (o.a. gedraaid) en een betere infrastructuur. Onder meer ten gevolge van invallen van Germaanse stammen ontstond er instabiliteit wat uiteindelijk leidde tot het instorten van de grensverdediging langs de Rijn.

Over de **middeleeuwen** (450-1500 na Chr.), en met name de vroege middeleeuwen (450-1000 na Chr.), zijn nog veel zaken onbekend. Archeologische overblijfselen zijn betrekkelijk schaars. De politieke macht was na het wegvallen van de Romeinen in handen gekomen van regionale en lokale hoofdliden. Vanaf de 10^e eeuw ontstaat er weer enige stabiliteit en is een toenemende feodalisering zichtbaar. Door bevolkingsgroei en gunstige klimatologische omstandigheden werd in deze periode een begin gemaakt met het ontginnen van bos, heide en veen. Veel van onze huidige steden en dorpen dateren uit deze periode.

De hierop volgende periode 1500 – heden wordt aangeduid als **nieuwe tijd**.

Bijlage 2: Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Schema Archeologische Monumentenzorg (AMZ)



Verklarende woordenlijst Archeologische Monumentenzorg (AMZ)

Archeologische begeleiding (STAP 5c)

Een archeologische begeleiding wordt uitgevoerd wanneer proefsleuven of en opgraving niet mogelijk zijn door bijvoorbeeld civieltechnische beperkingen.

Archeologische indicatoren

Hiermee worden aanwijzingen in de bodem bedoeld die duiden op menselijke activiteiten in het verleden, zoals aardewerkscherven, houtskool, botmateriaal, vondstlagen, etc.

Archis

Archeologisch informatiesysteem voor Nederland. Een digitale databank met gegevens over archeologische vindplaatsen en terreinen.

Bureauonderzoek (STAP 1)

Het bureauonderzoek is een rapportage waarin een gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel wordt opgesteld aan de hand van geomorfologische en bodemkaarten, de Archeologische Monumentenkaart (AMK), het Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS), historische kaarten en archeologische publicaties.

Fysiek beschermen (STAP 4c)

De archeologische resten blijven in de bodem behouden door bijvoorbeeld planaanpassingen.

Geofysisch onderzoek

Meetapparatuur brengt archeologische verschijnselen in de bodem driedimensionaal in kaart zonder te boren of te graven. Dit kan bijvoorbeeld door radar-, weerstandsonderzoek of elektromagnetische metingen.

Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Dit model geeft op detailniveau voor het plangebied aan wat aan archeologische vindplaatsen aanwezig kan zijn. Op basis van dit verwachtingsmodel wordt bepaald of een inventariserend veldonderzoek nodig is en wat de juiste methode is om eventueel aanwezige archeologische resten aan te tonen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) (STAP 2)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek worden archeologische waarden in het veld geïnventariseerd en gedocumenteerd. Waar is wat in de bodem aanwezig? De inventarisatie kan bestaan uit een inventariserend veldonderzoek-overig (door middel van een booronderzoek, veldkartering en/of geofysisch onderzoek) en/of een inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven. Wat de beste methode is, hangt sterk af van de omstandigheden en de aard van de vindplaats.

Inventariserend veldonderzoek - overig (IVO-o) (STAP 2b of 2c)

Bij een Inventariserend veldonderzoek - overig door middel van boringen (IVO-o) worden boringen gezet door middel van een handboor of guts.

Inventariserend veldonderzoek - proefsleuven (IVO-p) (STAP 2f)

Proefsleuven zijn lange sleuven van twee tot vijf meter breed die worden aangelegd in de zones waar aanwijzingen zijn voor het aantreffen van archeologische vindplaatsen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Verkennende fase (STAP 2b)

Wanneer bij het bureauonderzoek onvoldoende gegevens beschikbaar zijn om een gespecificeerd verwachtingsmodel op te stellen, wordt een inventariserend veldonderzoek - verkennende fase uitgevoerd. In deze fase wordt onderzocht of de bodem nog intact is, wat de bodemopbouw is en hoe deze invloed heeft gehad op de locatiekeuze van de mens in het verleden. Het onderzoek is bedoeld om kansarme zones om archeologische resten aan te treffen uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor vervolgonderzoek. Een verkennend onderzoek kent een relatief lage onderzoeksintensiteit en wordt meestal uitgevoerd door middel van boringen.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Karterende fase (STAP 2c of 2f)

Tijdens een inventariserend veldonderzoek - karterende fase wordt het plangebied systematisch onderzocht op de aanwezigheid van archeologische sporen en/of vondsten. De intensiteit van onderzoek is groter dan in de verkennende fase, bijvoorbeeld door een groter aantal boringen per hectare of door het aanleggen van proefsleuven.

Inventariserend veldonderzoek (IVO) - Waarderende fase (STAP 2f)

Tijdens de waarderende fase wordt aangegeven of de aangetroffen archeologische vindplaatsen behoudenswaardig zijn. Dat betekent dat de aard, omvang, datering, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de vindplaats(en) wordt vastgesteld. Wanneer de waardering van de archeologische resten laag is, hoeft geen verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het plangebied wordt 'vrijgegeven'. Wanneer de resten behoudenswaardig zijn, wordt in eerste instantie behoud in situ (ter plekke in de bodem) nagestreefd. Wanneer dit door de voorgenomen ontwikkelingen niet mogelijk is, wordt vervolgonderzoek uitgevoerd in de vorm van een opgraving of archeologische begeleiding. Vaak wordt deze fase gecombineerd uitgevoerd met het inventariserend veldonderzoek karterende fase.

Opgraving (STAP 5c)

Wanneer door de toekomstige ontwikkelingen aanwezige archeologische resten in de bodem niet behouden kunnen worden, wordt een opgraving uitgevoerd. Tijdens de opgraving worden archeologische resten gedocumenteerd, gefotografeerd en bestudeerd. Hierdoor wordt informatie over het verleden zo goed mogelijk vastgelegd en behouden.

Plan van Aanpak (PvA) (STAP 2a)

Voor een booronderzoek is een Plan van Aanpak (PvA) noodzakelijk. Het PvA beschrijft hoe het veldwerk wordt uitgevoerd en uitgewerkt.

Programma van Eisen (PvE) (STAP 2d of 5a)

Voor het uitvoeren van een inventariserend veldonderzoek - proefsleuven, archeologische begeleiding of opgraving is een Programma van Eisen (PvE) noodzakelijk. Het PvE beschrijft het doel, vraagstelling en uitvoeringsmethode van het archeologisch onderzoek. Dit document wordt beschouwd als basisdocument voor archeologisch veldonderzoek waarmee de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd wordt. Het PvE wordt goedgekeurd door het bevoegd gezag (gemeente, provincie of het rijk).

Quickscan

In een quickscan wordt geïnventariseerd of en waar archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd.

Selectieadvies (STAP 3)

In het selectieadvies wordt op archeologisch inhoudelijke argumenten het advies gegeven welke delen van het plangebied vrijgegeven kunnen worden voor verdere ontwikkeling en welke delen behouden of opgegraven moeten worden.

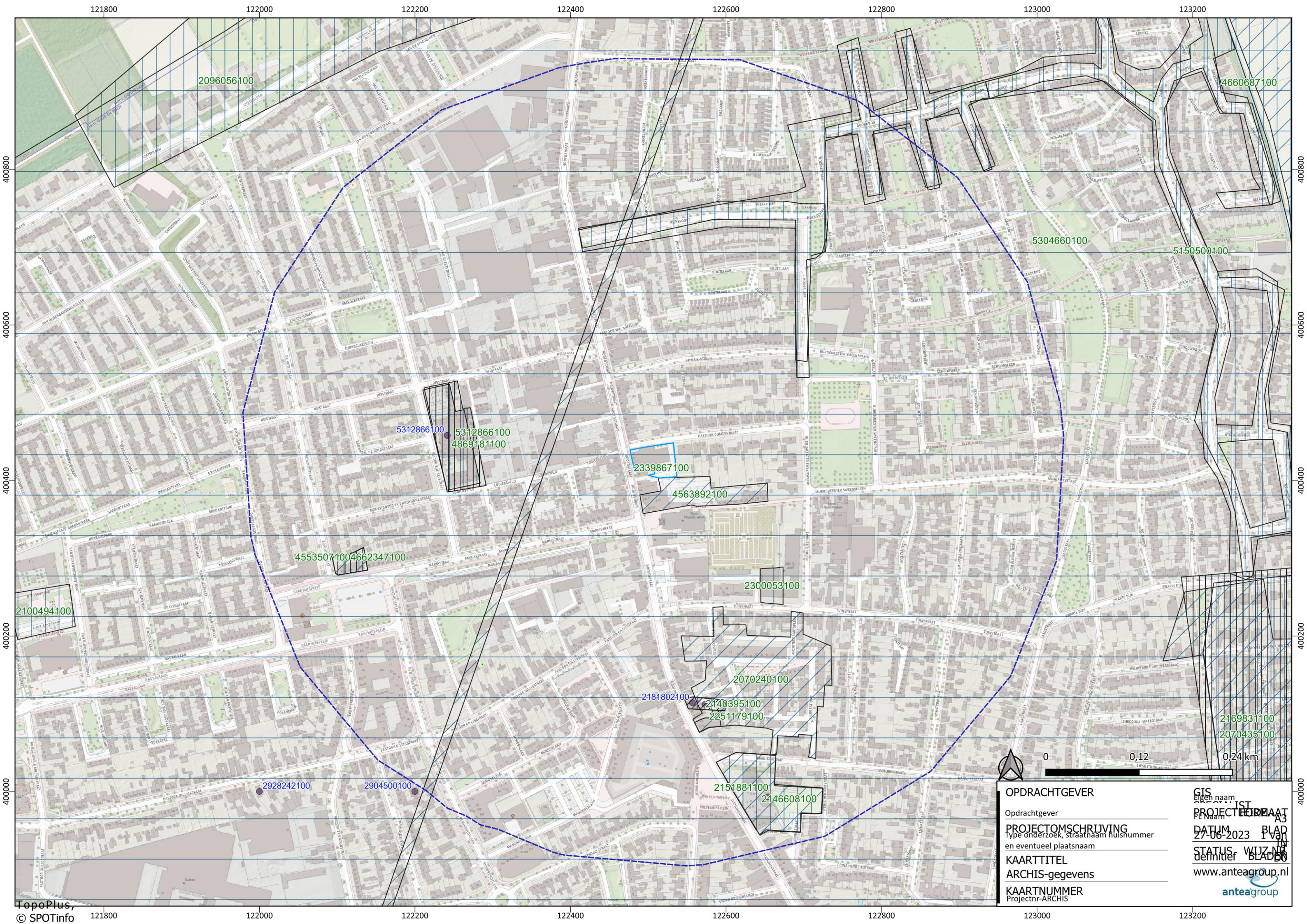
Selectiebesluit (STAP 4)

De bevoegde overheid (gemeente, provincie of soms het rijk) geeft op basis van het selectieadvies aan welke maatregelen genomen worden. De bevoegde overheid kan van het selectieadvies afwijken indien zij dat nodig acht.

Veldkartering

Bij een veldkartering wordt het plangebied systematisch belopen om archeologische oppervlaktevondsten te verzamelen.

Kaartbijlagen



OPDRACHTGEVER	
Opdrachtgever	GIS
PROJECTOMSCHRIJVING	
Type onderzoek, straatnaam huisnummer en eventueel plaatsnaam	Projectnaam
KAARTTITEL	PROJECTFORMAAT
ARCHIS-gegevens	DATUM
KAARTNUMMER	27-06-2023
Projectnr-ARCHIS	BLAD
	STATUS
	WIJZNR
	BLADNR
	www.anteagroup.nl
	anteagroup

Legenda

-  Plangebied
-  Onderzoeksgebied

Archis

Onderzoeksmelding

-  begeleiding
-  boring
-  bureauonderzoek
-  opgraving
-  proefsleuven
-  verwachtingskaart
-  Vondstlocatie

Over Antea Group

Antea Group is het thuis van 1500 trotse ingenieurs en adviseurs. Samen bouwen wij elke dag aan een veilige, gezonde en toekomstbestendige leefomgeving. Je vindt bij ons de allerbeste vakspecialisten van Nederland, maar ook innovatieve oplossingen op het gebied van data, sensing en IT. Hiermee dragen wij bij aan de ontwikkeling van infra, woonwijken of waterwerken. Maar ook aan vraagstukken rondom klimaatadaptatie, energietransitie en de vervangingsopgave. Van onderzoek tot ontwerp, van realisatie tot beheer: voor elke opgave brengen wij de juiste kennis aan tafel. Wij denken kritisch mee en altijd vanuit de mindset om samen voor het beste resultaat te gaan. Op deze manier anticiperen wij op de vragen van vandaag en de oplossingen voor morgen. Al 70 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. (0162) 48 70 00
E. catelijne.nater@anteagroup.nl

www.anteagroup.nl

ISSN: 1570-6273

Copyright © 2023

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Disclaimer

Antea Group aanvaardt op generlei wijze aansprakelijkheid voor schade welke voortvloeit uit beslissingen genomen op basis van de resultaten van archeologisch (voor)onderzoek.